

Lunds universitet

Linnéa Nystrand och Daniel Svensson

Institutionen för kommunikation och medier

JOUK10

Journalistik

Handledare: Anne-Sophie Naumann

2024 - 01 - 12

Lugn i bur, best i natur

En diskursanalys av svensk nyhetsrapportering om djur i
djurparker

Förord

Vi vill tacka vår handledare Anne-Sophie Naumann för lärorika diskussioner och motiverande vägledning under arbetet med denna uppsats. Arbetet fördelades jämnt sinsemellan och utfördes oftast enskilt. Dessa individuella arbetssessioner kombinerades med flera möten varje vecka, där vi diskuterade och planerade arbetet samt motiverade varandra genom både toppar och dalar.

Abstract

This thesis aims to provide a deeper understanding of how animals in zoos were constructed through Swedish news journalism in 2022. To answer the research question, the study uses concepts such as social constructionism and foucaultian discourse analysis and qualitative method in the form of discourse analysis. We have been able to identify six main themes which together create an understanding of the construction of animals in zoos.

The first is a recurring personification of the animals. Simultaneously, there is a widespread collectivization of animals, which shows that the aforementioned personification is not consistent and that animals are additionally grouped and “de-individualized” on repeated occasions. The third theme is about entertainment, which mainly shows itself through humorous descriptions. Another clear feature is that animals are described as dangerous, but only in cases where they are beyond human control. This theme is strongly connected with how the animals' home and place in society is portrayed, which is that they belong in zoos. Finally, it appears that representatives from zoos are given a lot of space in news reporting and that they are mainly the ones who speak for the animals.

Nyckelord: Journalistik, djur, djurpark, diskursanalys.

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund.....	5
1.1 Djur i medier.....	5
1.2 Djur i djurparker.....	8
2. Syfte och frågeställning.....	9
3. Tidigare forskning.....	10
3.1 Forskning om journalistik och djur i djurparker.....	10
3.2 Forskning om journalistik och djur.....	11
3.3 Forskningslucka.....	12
4. Teori.....	13
4.1 Socialkonstruktivism.....	13
4.2 Foucaultiansk diskursanalys.....	14
4.3 Teorirefleksion.....	15
5. Metod och material.....	16
5.1 Metod.....	16
5.2 Metodrefleksion.....	17
5.3 Material.....	18
5.4 Validitet och reliabilitet.....	18
5.5 Etiska överväganden.....	19
6. Genomförande.....	20
6.1 Översiktlig bearbetning av materialet.....	20
6.2 Val av artiklar till kvalitativ analys.....	22
6.3 Närläsning av artiklar om olika händelser under 2022.....	23
6.4 Utökning av empiriskt material för schimpansincidenten.....	24
6.5 Tematisering.....	26
6.6 Kontextualisering.....	26
7. Analys.....	28
7.1 Personifiering.....	28
7.2 Kollektivering.....	29
7.3 Underhållning.....	30
7.4 Farliga men lugna.....	31
7.5 Hemma i bur.....	33
7.6 Djurens talan.....	34
8. Avslutning.....	36
8.1 Diskussion.....	36
8.2 Kontextualisering av det empiriska materialet.....	38
8.3 Slutsats.....	39
8.4 Förslag till vidare forskning.....	39
9. Litteraturförteckning.....	41
Bilaga 1 - Analyserade artiklar.....	45

1. Inledning och bakgrund

Under 2022 skedde flera incidenter med djur i svenska djurparker som fick medial uppmärksamhet. Schimpanser rymde och sköts i Furuviksparken, en kungskobra tog sig ur ett terrarium i Skansen och en djurskötare dog efter att en eland stångat honom i Ölands djurpark (Friberg 2022). Dessa var bara några av alla incidenter i svenska djurparker under 2022. I denna uppsats presenteras vår analys av hur djuren konstruerades i dessa sammanhang, specifikt genom nyhetsjournalistikens rapportering.

Djur är en aktörsgrupp som tenderar att glömmas bort inom journalistiken, men som likväl utgör en del av det samhälle som journalistiken bevakar och strävar efter att återspegla (Taylor 2016, 48). Även om djur inte är mediekonsumenter påverkas de av hur medierna gestaltar dem (Freeman och Merskin 2016, 206). De skildringar och värderingar som förmedlas har en indirekt effekt på hur människor förhåller sig till djur, samt ekosystemen som djuren är beroende av (Freeman och Merskin 2016, 208-209). Skildringarna kan till exempel forma människors uppfattningar om hur farliga eller utsatta olika djurarter är (ibid.). Det påverkar i sin tur hur journalisterna rapporterar om djur. Att ge marginaliserade individer utan talan utrymme i medier är vanligtvis utmanande. Att dessutom ta hänsyn till djur medför ytterligare svårigheter, eftersom de inte kan kommunicera genom det mänskliga språket (Taylor 2016, 44). Denna problematisering inspirerade oss att studera hur nyhetsjournalistiken rapporterar om djur i allmänhet. Valet att fokusera på rapporteringen om djur i djurparker grundar sig i att djur kan betraktas som en huvudaktör i rapporteringen. Samt att djurparker är en kontroversiell institution som ofta blivit föremål för debatt (Maynard 2018, 177). Detta är därmed ett samhällsrelevant ämne och aktuellt att studera utifrån ett journalistiskt perspektiv då nyhetsjournalistiken har en roll som sanningssägare.

Nedan följer bakgrund som syftar till att bidra med relevant kunskap för förståelsen av uppsatsen. Inledningsvis görs en översiktlig beskrivning av djurens roll i medier och hur den kan variera för att tillgodose mänskliga intressen. Därefter följer en sammanfattning av djur i kontexten djurparker.

1.1 Djur i medier

Tidigare forskning har visat att hur medier gestaltar djur påverkar människors uppfattning och förståelse av dem (Molloy 2011, 2). Inom journalistiken används nyheter om djur ofta för att bryta av "hårda nyheter" och skapa ett varierat nyhetsflöde (Molloy 2011, 9). Nyheter om djur tenderar därför att vara lättsamma eller används för att väcka känslor och engagemang

hos allmänheten (ibid.). Om bevakningen väcker intresse är det inte ovanligt att rapporteringen pågår i flera dagar (Molloy 2011, 6). I sådana fall benämns djuren ofta med namn, djurens ålder skrivs ut och händelseförloppet dramatiseras med kulturella referenser (ibid.). Det som vanligtvis saknas i den här typen av nyhetsartiklar är ett bredare perspektiv som beskriver eller ifrågasätter kontexten som djuren i nyheterna befinner sig i (ibid.).

Djur är även vanligt förekommande i filmsammanhang. Då tilldelas de ofta mänskliga attribut och kulturella stereotyper som inte stämmer överens med hur de beter sig i verkligheten (Molloy 2011, 45). Ett exempel är filmen *101 dalmatiner* (Molloy 2011, 11). Inför filmens premiär varnade djurrättsorganisationer om att den skulle leda till att fler ville köpa dalmatiner (ibid.). För att bemöta kritiken valde produktionsbolaget att trycka upp broschyrer om ansvarsfullt ägandeskap av husdjur, men menade samtidigt att kritiken var överdriven (ibid.). Året efter att filmen hade släppts dubblerades antalet dalmatiner som lämnades in till amerikanska djurhem (ibid.). Ett annat exempel är närvaron av schimpanser i amerikansk film och reklam, något som har lett till att allmänheten tror att schimpanser är livskraftiga när de i själva verket är starkt hotade (Molloy 2011, 9).

Forskning kring ämnet djur och medier har utvecklats till ett eget akademiskt fält, Critical Animal and Media Studies (CAMS). CAMS har influenser från flera vetenskapliga fält, såsom kritiska/kulturella- och feministiska studier (Merskin 2016, 12). Det berör bland annat maktdynamik och intersektionell social rättvisa kopplat till förhållandet mellan djur och medier (ibid.).

I kontrast till de gestaltningar av djur i nöjes- och sensationsjournalistik som ibland uppstår för att tillgodose mänskliga intressen, kan medier ofta sägas "avindividualisera" djur på olika sätt (Merskin 2016, 20). Det kan uppenbaras genom användningen av pronomenet "den" istället för han eller hon (ibid.). Ett annat exempel på det här är användningen av ersättande ord vid benämningen av olika sorters kött, det vill säga nöt- och fläskkött istället för ko och gris (ibid.). Djur tenderar också att porträtteras efter sin funktion för människan, såsom gårdsdjur eller försöksdjur inom forskning (ibid.). CAMS problematiserar även hur våld mot djur gestaltas i medier. Allmänhetens respons på mediabevakning som berör någon form av djurmisshandel är ofta stark och överväldigande (Taylor 2016, 42). Trots det, är det relativt lite av den typen av bevakning som når fram och skapar stora nyhetsuppslag (ibid.).

Den teoretiska ståndpunkten inom CAMS bygger på att medier förstärker, snarare än ifrågasätter, människans dominans över andra arter. Tystnad är en av nyckelmekanismerna till det här (Taylor 2016, 48). I samband med uppseendeväckande händelser såsom naturkatastrofer kan nyhetsrubrikerna till exempel lyda "inga döda", samtidigt som en mängd

djur har avlidit (ibid.). Den rapportering som väl görs är ofta kopplad till tamdjur och ägarnas situation (ibid.). Vilda djur marginaliseras desto mer, eftersom de saknar tydliga kopplingar till mänskliga intressen (ibid.). Nyheten får således ett mänskligt fokus även om det i själva verket är djuren som berörs mest.

För att sammanfatta den kontext som får betydelse för hur djur i djurparker konstruerades via svensk nyhetsjournalistik under den aktuella tiden går det att konstatera att 2022 var ett valår och att politik var årets toppämne bland mediernas nyhetsrapportering (Retriever 2023). I slutet av året medverkade även en svensk delegation när världens länder samlades för att förhandla om åtgärder kopplat till snabba förluster av biologisk mångfald (Naturvårdsverket 2022). Vid närmare anblick av nyhetsrapportering om djur i djurparker framgår det att det för runt tio år sedan rapporterades om flera unika händelser i svenska djurparker, vilket skapade mycket uppmärksamhet. Ett exempel är den flock bestående av tolv vargar som avlivades på Skånes djurpark efter upprepade rymningsförsök (Svenska Dagbladet/TT 2010). Ett annat exempel är Kalla faktas avslöjande om att personal på Parken Zoo utanför Eskilstuna avlivat friska djur och förvarat dem i ett fryshus under flera år (Kalla fakta 2012). Sedan dess har det skett flera händelser i och utanför Europa. Ett exempel är när Köpenhamns Zoo avlivade en ung och frisk giraff vid namn Marius, till följd av europeiska lagar om inavel (Eriksen 2014). Det framgick att dissekeringen av hans kropp visats upp för publik och att en del av köttet använts som mat till djurparkens lejon (ibid.). Ett annat exempel är när en gorilla vid namn Harambe sköts till döds vid Cincinnati Zoo, med farhågan att han skulle skada en pojke som trillat ner i hans inhägnad (Fieldstadt 2016).

Under det senaste decenniet har det även släppts uppmärksammade dokumentärer om djur i djurparker, till exempel *Blackfish* (Cowperthwaite och Oteyza 2013). *Blackfish* visade upp hur späckhuggare behandlades på olika nöjesanläggningar såsom SeaWorld i USA. Det rapporterades sedan om att SeaWorld och deras före detta vd fick böta fem miljoner dollar för att ha försökt dölja filmens negativa påverkan och motreaktioner (Hayes 2018).

Rubrikerna kring Sveriges djurparker har under år 2022 avlöst varandra och skakat om djurparksindustrin. Rapporteringen om den så kallade schimpansincidenten i Furuviksparken väckte mycket känslor. Händelserna beskrivs mer utförligt senare i uppsatsen. En konsekvens av det här blev till exempel att en artist avbokade sin spelning på Furuviksparken sommaren därpå, efter att ha mottagit hot riktade mot sig och sin familj (Shimoda 2023). Den frekventa nyhetsrapporteringen om djur i djurparker resulterade även i mer granskning kopplat till den sortens verksamhetsutövning, vilket bland annat kom att visa sig genom *Dagens Nyheter*s rapportering om en känd svensk medie- och djurparksprofils

privata handel med utrotningshotade arter (Örstadius och Sköld 2023). Något som gick emot argumentet kring djurparkens roll som beskyddare av sällsynta djur (ibid.).

1.2 Djur i djurparker

Människor har hållit djur i fångenskap för underhållning i över femtusen år (Hosey 2023, 4). Den institution som kan liknas vid dagens djurparker, där allmänheten har tillträde och kunskapsbildning utgör ett intresse, uppkom i slutet av 1700-talet (Hosey 2023, 6). Under tvåhundra år och särskilt de senaste femtio åren, har djurparker genomgått stora förändringar (Hosey 2023, 26). Djurskydd, kunskapsbildning och bevarandearbete har fått allt större fokus (ibid.). Utöver det här har dagens djurparker även en roll i forskningsarbete och bidrar med underhållning för allmänheten (Baker och Farmer 2023, 80).

För djur i fångenskap kan en djurpark vara det bästa alternativet (Gruen och Fleury 2023, 631-632). Det kräver dock att djurparken faktiskt är välskött och även i välskötta djurparker finns det problematiska etiska aspekter (ibid.). Djurparkens inhägnader skiljer sig från djurens naturliga miljöer och innehåller få saker som stimulerar deras sinnen (ibid.). Det kan vara påfrestande att möta många okända människor när de visas upp för besökare (ibid.). Djurparker arbetar också ofta med avel för att bevara djurarter, vilket innebär att djur behöver flyttas mellan djurparker och kan bli stressade (ibid.).

I grunden är djurparker en antropocentrisk institution (Gruen och Fleury 2023, 627). Djuren hålls i fångenskap för människans syfte och mänskliga behov prioriteras framför djuren när intressekonflikter uppstår (Gruen och Fleury 2023, 634). Djurparker är vinstdrivande organisationer och har därför intresse i att framhäva institutionens positiva aspekter samt locka besökare (Merksin 2016, 20).

2. Syfte och frågeställning

I detta kapitel presenteras uppsatsens syfte och frågeställning. Syfte och frågeställning formulerades utifrån problematiseringen som presenterades i inledningen. Som nämnt i föregående kapitel kan mediernas gestaltning av djur påverka vår uppfattning och relation till dem. Djur har visats vara en aktörsgrupp som ofta glöms bort. Detta inspirerade oss att studera hur nyhetsjournalistiken rapporterade om djur i ett sammanhang där djur var huvudaktörer. Sammanhanget djur i djurparker valdes eftersom det skedde flera incidenter i svenska djurparker under 2022 där djur hade centrala roller i det som skedde. Djurparker ansågs speciellt intressant att studera då det är en kontroversiell institution som både har förespråkare och kritiker.

Syftet med uppsatsen var att analysera hur nyhetsjournalistiken rapporterade om djur i djurparker. Detta genomfördes med diskursanalys av det empiriska materialet som omfattade svensk nyhetsrapportering om djur i djurparker under 2022. Vi ämnade uppnå syftet genom att besvara följande forskningsfråga:

- Hur konstruerades djur i djurparker via svensk nyhetsjournalistik under 2022?

3. Tidigare forskning

I det här kapitlet presenteras relevant urval av tidigare forskning och den forskningslucka som motiverade uppsatsen. Från vår forskningsöversikt konstaterade vi att ämnet *medier och djur* är relativt nytt, med endast ett fåtal studier innan 2000-talet. Under de senaste 15 åren har det akademiska intresset vuxit och utvecklats till det akademiska fältet CAMS, vilket presenterades i föregående kapitel. En stor del av forskning kring ämnet *djur och medier* menar att medier är antropocentriskt, alltså sätter människan i centrum. I detta kapitel presenteras först två artiklar som studerade journalistik om djur i djurparker, ett delämne inom det större ämnet *medier och djur*. Därefter presenteras studier om journalistik och djur i allmänhet.

3.1 Forskning om journalistik och djur i djurparker

Nyhetsjournalistikens rapportering om djur i djurparker har studerats i turkisk nyhetsmedier (Zengin 2019, 12). Med kritisk diskursanalys analyserades 42 nyhetsartiklar i den turkiska tidningen *Hürriyet* under perioden april 2018 till april 2019 (Zengin 2019, 16-17). Studien visade att nyhetsjournalistiken var ensidig i sin rapportering genom att återge en förskönad bild av djurparker som tog väl hand om djuren (Zengin 2019, 27). Djuren framställdes som subjekt som trivdes i djurparken samtidigt som de objektifierades för mänsklig underhållning (ibid.). Studien menade att namngivning av djur kan vara ett sätt för djurparker att påpeka sitt ägandeskap av djuren i djurparken (Zengin 2019, 18). Artikeln menade att djurparker är en antropocentrisk institution och att nyhetsrapportering bidrar till att legitimera institutionen, samt hindra attitydförändring gentemot djurparker (ibid.). I denna uppsats har artikeln använts som inspiration och vägledning. Det finns betydande skillnader mellan denna uppsats och Zengins studie, framförallt att vi i denna uppsats använder foucaultiansk diskursanalys istället för kritisk diskursanalys.

En annan forskare som studerat medier och djur i djurparker är Lily Maynard (Maynard 2018). Maynard studerade vilka gestaltningar, enligt gestaltningsteorin, som förekom i journalistiska artiklar som berörde akvarium och zoo (Maynard 2018, 177). Studien omfattade 65 artiklar vilka hade publicerats i amerikanska magasin och tidskrifter mellan 2011 och 2015 (Maynard 2018, 180). Från dessa artiklar kunde Maynard härleda åtta gestaltningar som återkom i rapporteringen (Maynard 2018, 182). Den gestaltning som förekom flest gånger var djurskyddsgestaltning (översatt från “animal welfare frame”) som beskrev hur djuren omhändertogs fysiskt och psykiskt samt hur zoo och akvarium hjälpte att

rehabilitera skadade djur (ibid.). Studien visade att medierna överlag rapporterade positivt om zoo och akvarium (Maynard 2018, 184-185). Endast elva procent av artiklarna var negativa i sin gestaltning av institutionerna och djurrättsorganisationer förekom endast i två artiklar (ibid.). I denna uppsats har gestaltningarna som Maynard identifierade varit vägledande för att identifiera teman under uppsatsens analys.

3.2 Forskning om journalistik och djur

Det finns flera studier som har analyserat hur djur gestaltas inom nyhetsjournalistik. Gemensamt för dem är att resultaten visar att djur gestaltas antropocentriskt (Lockwood 2019, 29-32). Det innebär kort sagt att människor sätts i centrum för allting och betraktas som de enda varelserna med ett egenvärde och att människor har rätt att nyttja naturen eftersom den står i tjänst för mänskliga intressen (Lockwood 2019, 28). När nyhetsbevakningen av pungdjur ("bushtail possum") i Nya Zeeland analyserades av forskare var slutsatsen att rapporteringen förstärkte hat, respektlöshet och våld mot pungdjuren (McCrow-Young et al. 2015, 29). Studien utfördes med innehållsanalys som metod (McCrow-Young et al. 2015, 32). Författarna menade att nyhetsjournalistiken inte fullföljde sitt syfte som ett respektabelt forum, då de ignorerade debatten om etik kring att döda pungdjur och inte tillät djurrättsorganisationer att komma till tals (McCrow-Young et al. 2015, 47).

En forskare inom ämnet om djur och journalistik är Carrie P. Freeman, som bland annat har analyserat hur nyhetsrapporteringen konstruerar djur som används i matproduktion (Freeman 2009, 78). Studien utgick från Peter Singers etiska teori om artdiskriminering samt Michel Foucaults perspektiv på diskursanalys (Freeman 2009, 79). Med innehållsanalys som metod analyserades 106 amerikanska nyhetsartiklar som publicerats mellan åren 2000 och 2003 (Freeman 2009, 88). Analysen visade att nyhetsjournalistiken förstärkte en antropocentrisk syn och var partisk genom att legitimera och låta matindustrins makthavare komma till tals samtidigt som de inte gav andra åsikter utrymme (Freeman 2009, 97). Även om Freemans studie analyserade ett annat delämne, djur i matindustrin, var studien inspiration till denna uppsats då både Freemans studie och denna uppsats hade foucaultiansk diskursanalys som teoretisk utgångspunkt. Carrie P. Freeman har även varit med och upprättat riktlinjer för verksamma inom medier och journalistik (Freeman och Merskin 2016). Artikeln där riktlinjerna presenteras har motiverat denna uppsats och breddade vår tidigare kunskap kring vilka teman som var relevanta att observera i nyhetsartiklar om djur.

3.3 Forskningslucka

Som presenterats ovan, i detta kapitel och i inledning, har ämnet djur och medier såväl som nyhetsjournalistik om djur i djurparker studerats tidigare. Vår genomgång av forskningsläget visade att det saknas en svensk kontext. Därmed var det befogat att studera ämnet i denna uppsats. Vad som motiverade denna uppsats inom det specifika ämnet nyhetsrapportering om djur i djurparker var att det skedde flera händelser i svenska djurparker under 2022, vilka inte har studerats tidigare.

4. Teori

För att analysera hur svensk nyhetsjournalistik skrev om djur i djurparker använde vi i denna uppsats diskursanalys som både teoretisk grund och analysmetod. Diskursanalys har ingen entydig definition eftersom det finns flera olika förgreningar vilka har sina egna traditioner, filosofiska utgångspunkter och tillvägagångssätt (Winther Jørgensen och Phillips 2000, 8-9). Övergripande kan dock diskurs definieras som det sätt vi talar om ett specifikt ämne och hur denna språkanvändning påverkar vår verklighetsuppfattning om ämnet (ibid.).

I detta kapitel beskrivs socialkonstruktivism, vilket är en gemensam utgångspunkt för de flesta av diskursanalysens förgreningar (Winther Jørgensen och Phillips 2000, 12). Därefter beskrivs och motiveras foucaultiansk diskursanalys, vilket var den förgrening inom diskursanalys som denna uppsats utgick från.

4.1 Socialkonstruktivism

Inom socialkonstruktionism ses vår kunskap och uppfattningen om världen som en produkt av vår historiska och kulturella bakgrund (Berger och Luckmann 1991, 10-13). Denna kunskap och uppfattning konstrueras, förändras och upprätthålls av sociala interaktioner och handlingar samt språkanvändning (ibid.). Det vill säga, hur vi talar om ett ämne påverkas av vår bakgrund och kunskap samtidigt som det bidrar till att konstruera och förändra vår uppfattning om ämnet. Vår uppfattning av vad som är verkligt konstrueras av vår egen objektivering av omgivningen (Berger och Luckmann 1991, 32-39). Alla individer i ett samhälle har därmed en egen uppfattning av verkligheten och genom interaktion och kommunikation skapar vi en gemensam uppfattning av vad verkligheten är (ibid.). Genom att använda språk för att beskriva verkligheten, förvrids verkligheten till vår sociala konstruktion av densamma (Berger och Luckmann 1991, 40).

Den teoretiska utgångspunkten för socialkonstruktivism i denna uppsats var alltså *The Social Construction of Reality* (Berger och Luckmann 1991). I boken lyfte författarna upp att den sociala ordningen som konstrueras är en unik aspekt för människan, sett till människans plats i djurriket (Berger och Luckmann 1991, 65). Andra icke-mänskliga djurarter har en mer strikt koppling till andra djurarter och omgivande natur (ibid.). Människor, däremot, formar sin omgivning och genom detta konstruerar människan även uppfattningen av sig själv (Berger och Luckmann 1991, 67). Att djur påverkas av sin omgivning blir tydligt i ämnet djur i djurparker, eftersom människor har placerat djuren i en omgivning som de tvingas leva i.

Att människor placerar djur i djurparker kan härledas till att vi människor konstruerat en verklighet där detta bedöms vara berättigat.

Socialkonstruktivism är en aspekt som diskursanalysens olika förgreningar har som gemensam utgångspunkt (Winther Jørgensen och Phillips 2000, 12-13). En annan gemensam utgångspunkt är att språket ses som det verktyg med vilket vi får tillträde till verkligheten (Winther Jørgensen och Phillips 2000, 16-17). Språket är inte bara ett sätt att uttrycka vår uppfattning av verkligheten, det bidrar även till att konstruera denna uppfattning (ibid.).

Likt diskursanalys var socialkonstruktivism även en utgångspunkt för denna uppsats. När nyhetsjournalistiken rapporterade om djur i djurparker påverkades läsarnas verklighetsuppfattning om ämnet. Samtidigt påverkade rådande verklighetsuppfattning hur journalisterna skrev artiklarna om djur i djurparker. Detta kan i sin tur påverka hur samhället uppfattar och bryr sig om såväl djur som djurparker.

4.2 Foucaultiansk diskursanalys

Denna uppsats utgick från Michel Foucaults diskursanalys, även kallad foucaultiansk diskursanalys. I detta avsnitt skriver vi om foucaultiansk diskursanalys och Michel Foucault utan att direkt hänvisa till Michel Foucaults egna verk. Detta val motiveras med att foucaultiansk diskursanalys inte definieras i ett enskilt verk utan härstammar från flera olika studier som Foucault publicerade under sin karriär (Svensson 2019, 47). Under arbetets gång läste vi enstaka verk av Foucault men det gav endast fragment av det som är foucaultiansk diskursanalys. Vi valde därför att endast hänvisa till sekundära referenser eftersom dessa gav greppbara beskrivningar av teorin.

Inom foucaultiansk diskursanalys betraktas diskurser både som ett bestämt sätt att tala om världen och som en social praktik om hur maktroller skapas och vidmakthålls (Svensson 2019, 49). Även om det är text som sätts i strålkastarljuset för den här typen av diskursanalys, så beaktas också de sociala praktiker som finns i bakgrunden. Ett exempel på en social praktik är journalistikens praktik som bedriver nyhetsrapportering. Den får inverkan på hur artiklar produceras, sprids och legitimeras, vilket i sin tur blir ett sätt för diskurser att komma till uttryck. Diskurser bidrar till att både bredda och begränsa vår uppfattning av verkligheten (Winther Jørgensen och Phillips 2000, 20). Det är med diskurser som uppfattningar om vad som är sant och falskt konstrueras och sätter gränserna för vilka utsagor som anses vara legitima (ibid.). Även om det finns ett oändligt antal sätt att tala om ett ämne är det endast ett begränsat antal som verkligen används och anses acceptabla (ibid.). När nyhetsjournalistiken

rapporterar om djur i djurparker sker detta från rådande sociala konstruktioner och nyhetsartiklarna bidrar till att förstärka dessa konstruktioner. Sanning, inom foucaultiansk diskursanalys, är alltså något som konstrueras genom diskurser (Winther Jørgensen och Phillips 2000, 20). Med foucaultiansk diskursanalys är målet att observera vilka regler som används för att definiera det som anses vara sanning (ibid.).

Foucaultiansk diskursanalys fokuserar på relationen mellan språk och makt samt makt och vetande (Svensson 2019, 50). Makt, inom foucaultiansk diskursanalys, är inte bara något som specifika entiteter utövar mot andra, makt ses även som en byggsten i vår sociala värld som används för att särskilja och relatera olika koncept från varandra (Winther Jørgensen och Phillips 2000, 21). Makt ger möjlighet att forma rådande diskurser samtidigt som tidigare diskurser avgör vad som utgör makt (Svensson 2019, 50-51). Makt kopplas till kunskap genom att vara det som skapar reglerna för sanning, som beskrevs ovan (ibid.). Diskursen om djur i djurparker har alltså skapats av tidigare kunskap och påverkar vilka som anses legitima att uttala sig om ämnet.

4.3 Teorirefleksion

I början av arbetet övervägdes andra förgreningar, framförallt Norman Faircloughs kritisk diskursanalys. Inom kritisk diskursanalys anses språket ha en roll i skapandet och bevarandet av rådande maktsystem och målet med kritisk diskursanalys är att identifiera förtryck och orättvisor i språkanvändningen (Svensson 2019, 54-55). En skillnad mellan kritisk diskursanalys och foucaultiansk diskursanalys är hur de två förgreningarna ser på rådande diskurser. I den foucaultianska ansatsen till diskursanalys ligger fokus på att studera hur en stor diskurs konstrueras (Svensson 2019, 47). Kritisk diskursanalys kan fokusera på flera diskurser samtidigt, vilka antingen samexisterar eller är i konflikt om att beskriva vad som anses vara sanning om ett ämne (Winther Jørgensen och Phillips 2000, 20). Denna skillnad var en betydande anledning till varför foucaultiansk diskursanalys valdes som teoretisk utgångspunkt. Vi utgick från att det finns en stor diskurs kring djur i djurparker och var intresserade av att studera hur denna diskurs konstruerades via nyhetsjournalistikens rapportering om ämnet.

Under arbetets gång övervägdes andra teoretiska utgångspunkter. Fokus blev dock på diskursanalys både som teori och metod eftersom det var bäst lämpat för att uppnå uppsatsens syfte och det skapade ett tydligt fokus genom hela uppsatsen.

5. Metod och material

I detta kapitel presenteras och diskuteras diskursanalys som metod och vi presenterar den arbetsgång, enligt Svensson (2019), som uppsatsen följde. Därefter beskrivs uppsatsens empiriska material översiktligt. Kapitlet avslutas med kommentarer kring uppsatsens validitet, reliabilitet och etiska överväganden.

5.1 Metod

I denna uppsats används diskursanalys som metod vid analys av det empiriska materialet. Diskursanalys är en analysmetod som riktar ljus åt det som vi ofta tar för givet (Bolander och Fejes 2019, 93). Därför var det ett lämpligt metodval i denna uppsats, eftersom vi var intresserade av att studera vilka sanningar och normer som konstrueras genom de sätt som djur i djurparker beskrivs i nyhetsartiklar.

I den här uppsatsen väljer vi att fokusera på genren nyhetsartiklar. Medietexter kan ses som en produkt av redan existerande företeelser, men är samtidigt med och skapar dem (Berglez 2019, 233). Nyhetsartiklarna om djur i djurparker påverkades alltså av rådande uppfattningar och sätt att tala om ämnet samtidigt som de påverkade dessa aspekter. Även om nyhetstexter saknar en uppenbar ideologisk argumentation, kan de innehålla meningsskapande budskap som är mer dolda för både producenter och konsumenter (Berglez 2019, 237). Ett exempel kan vara att även om nyhetsartiklar inte tar ställning till djurparkernas vara eller icke-vara kan de innehålla budskap som påverkar läsarnas åsikter i frågan.

Inom diskursanalys är arbetets olika delar sammankopplade och diskursanalys bör ses som en "paketlösning" där teori, metod och analys är beroende av varandra (Winther Jørgensen och Phillips 2000, 11). Alltså är analysarbetets olika steg inte tydligt uppdelade, exempelvis är datainsamling och närläsning av materialet inte två skilda aktiviteter utan överlappar varandra och ingår i analysarbetets helhet (Bolander och Fejes 2019, 94).

För att säkerställa att analysarbetet i denna uppsats genomfördes strukturerat användes föreslagen arbetsgång i boken *Diskursanalys* (Svensson 2019, 128-151). Där delas analysarbetet upp i nedanstående fem steg (Svensson 2019, 132).

1. Bekanta sig med det empiriska materialet.
2. Organisera det empiriska materialet.
3. Närläsning.
4. Tematisering.

5. Kontextualisering.

Dessa steg ska inte ses som en strikt ordning att följa, arbetet i varje enskilt steg påverkar arbetet i övriga steg (Svensson 2019, 132). Inom arbetsstegen fanns även val och tolkningar som vi behövde anpassa till detta arbete. För att tydliggöra våra val och tolkningar beskrivs genomförandet i detalj senare i uppsatsen.

5.2 Metodreflektion

Den främsta styrkan med diskursanalys som metod är att den belyser sanningar och normer kring ett ämne. Det var just detta vi var intresserade av att studera kring ämnet om djur i djurparker. Under arbetets gång övervägdes alternativa metodval. Ett alternativ var kvalitativ innehållsanalys vars analysarbete kunde jämföras med delar av den analys vi använde. Vi ansåg dock att diskursanalys var bättre lämpat som metodval eftersom metoden tydligare fångade in det bredare perspektiv vi eftersträvade att analysera. Utifrån valet av teoretiskt ramverk ansåg vi det lämpligt att ta oss an uppsatsen som en “paketlösning” där diskursanalys genomsyrar uppsatsen och bakomliggande arbete i sin helhet.

En utmaning med vald metod grundar sig i att diskursanalys har olika förgreningar, traditioner och tillvägagångssätt. Även om vi följde en tidigare utformad arbetsgång fanns det aspekter i denna arbetsgång som behövde tolkas och anpassas till denna uppsats. Några av dessa aspekter var att arbetsgångens steg överlappade varandra, analysarbetet började redan vid inhämtning av det empiriska materialet samt att analysarbetet var beroende av vår bakgrund, tidigare kunskap och kreativitet. Vi valde därför att beskriva genomförandet i detalj, vilket presenteras senare i uppsatsen.

Uppsatsen kan sägas ha en deduktiv ansats. Det innebär att den utgår från en allmän sanning (Fejes och Thornberg 2019, 24-25). Deduktiv slutledning tillför inget nytt så länge teorin bekräftas (ibid.). Samtidigt handlar syftet inom kvalitativ forskning sällan om att testa teorin, den används snarare som ett analytiskt verktyg vid insamling och analys av empiri (ibid.). Slutsatsen i den här typen av undersökning innehåller ibland lite osäkerhet, eftersom det aldrig går att säkerställa att teorin verkligen alltid gäller (Fejes och Thornberg, 26).

Eftersom vi i denna uppsats skrivit om djur i djurparker har vi påverkat diskursen som analyserades och därmed påverkat vilka sanningar och normer som finns kring ämnet. En “sanning” inom ämnet är vad som definierar termen *djur*. I denna uppsats används termen *djur* för att hänvisa till grupperingar av icke-mänskliga djurarter. Termen används eftersom det förekom flera olika djurarter i det empiriska materialet.

5.3 Material

Uppsatsens empiriska material utgörs av nyhetsartiklar om djur i svenska djurparker från svenska tidningar. Artiklarna publicerades som webbartiklar under 2022 och hämtades från mediearkivet Retriever. Elva artiklar från *Expressen* (rikstäckande kvällstidning), *Dagens Nyheter* (rikstäckande dagstidning) och *Gefle Dagblad* (regional dagstidning) utgjorde det empiriska materialet. Information om analyserade artiklar återfinns i bilaga 1 där artiklarna har tilldelats kod A1, A2 och så vidare, vilket avser “artikel 1”, “artikel 2” och så vidare. Dessa koder använde vi för att skilja på källhänvisning till litteratur och hänvisning till analyserat material.

Artiklarna till den kvalitativa analysen valdes efter en översiktlig bearbetning av materialet där *Expressen*, *Dagens Nyheter*, *Aftonbladet* och *Svenska Dagbladet* ingick. Flera av de publicerade nyhetsartiklarna var snarlika re-writes eller TT-artiklar. Vid val av artiklar till den kvalitativa analysen undveks TT-artiklar. *Gefle Dagblad* valdes som regional tidning eftersom den är lokalt anknuten till den händelse som fick störst medial uppmärksamhet under 2022.

Vid inhämtning av materialet användes först “djurpark*” som sökterm, där * användes för att täcka in samtliga ändelser av ordet. Söktermen “djurpark*” täckte dock inte in samtliga artiklar som hade publicerats eftersom ordet “djurpark” inte alltid förekom i artiklarna. Därför använde vi istället namnet på aktuell djurpark för att hitta artiklar om specifika händelser.

5.4 Validitet och reliabilitet

Under uppsatsprocessen har vi reflekterat kring begreppen validitet och reliabilitet. Validitet kan kort sagt sägas handla om i vilken utsträckning en undersökning mäter det som den avser att mäta (Esaiasson et al. 2007, 63). Eftersom validitet huvudsakligen har med kvantitativa mätningar att göra, försvåras möjligheten att fullt ut kunna applicera dess innebörd på den här kvalitativa studien. Trots det bedömer vi diskussionen som viktig, eftersom den kan förtydliga uppsatsens styrkor och svagheter.

Validitet kan kategoriseras in i två undergrupper, intern- och extern validitet (Esaiasson et al. 2007, 64). Intern validitet kan kopplas till huruvida ett begränsat antal analysenheter kan bidra med välgrundad information, ofta i form av beskrivningar och förklaringar (ibid.). I den här uppsatsen bedömer vi den interna validiteten som väl tillgodosedd. Det grundar sig i valet att, i analysens inledande, titta översiktligt på fyra

rikstäckande tidningar. Tidningarna får relevans i sammanhanget, eftersom de kan bidra med en sammantagen bild av hur nyhetsrapporteringen sett ut. De kan också bedömas ha en väletablerad relation till sina läsare och det svenska samhället i stort, vilket skapar goda förutsättningar för uppsatsens diskursanalytiska ansats. Genom en översiktlig bearbetning utifrån tilltänkta avgränsningar har vi också kunnat bygga vidare analysen med vetenskapen om hur utvalda artiklar förhåller sig till övriga publikationer.

Extern validitet beskriver huruvida slutsatserna går att generalisera (Esaiasson et al. 2007, 64). Informationen som framkommer ska, med andra ord, kunna representera någonting allmängiltigt och föras in i fler och större sammanhang (ibid.). Uppsatsens frågeställning; hur konstruerades djur i djurparker via svensk nyhetsjournalistik under 2022? skapar en relativt avgränsad studie, vilket också skulle kunna gynna dess verklighetsförankring. Genom uppsatsprocessen har vi gjort flera avvägningar, till exempel kring det empiriska materialet och förutsättningar utifrån kvantitet i förhållande till kvalitet. Utifrån det givna omfånget, bedömer vi uppsatsens externa validitet som väl tillgodosedd.

Reliabilitet innebär att det finns tillförlitlighet i det mätinstrument och den måttenhet som används för att genomföra studien (Bryman 2008). Hög reliabilitet möjliggör att andra forskare kan använda dessa och på så sätt uppnå liknande resultat (ibid.). Det påpekas att det kan finnas svårigheter med att tillämpa det här inom kvalitativ forskning, eftersom det inte går att frysa en viss plats, tid eller omgivning (ibid.). Vi har genom uppsatsen följt en strukturerad arbetsgång och försökt att eftersträva transparens. Senare i uppsatsen beskrivs genomförandet i detalj för att öka studiens reliabilitet. Under arbetets gång granskade vi varandras utförda analyser för att säkerställa att det fanns samsyn sinsemellan och därmed öka uppsatsen reliabilitet.

5.5 Etiska överväganden

Vi bedömer att uppsatsen inte har ett etiskt känsligt innehåll. Bedömningen gjordes utifrån Vetenskapsrådets syn på god forskningssed (Vetenskapsrådet 2023). Vi valde dock att inte namnge personer som nämndes eller intervjuades i det empiriska materialet eftersom namnen inte bedömdes relevanta för det analytiska arbetet.

6. Genomförande

I detta avsnitt beskrivs genomförandet i detalj. Som tidigare nämnt utfördes analysarbetet utifrån föreslagna arbetsgång i boken *Diskursanalys* (Svensson 2019, 132). Eftersom det inte är en strikt ordning att följa och punkterna överlappar varandra, beskriver vi i detta avsnitt hur arbetet genomfördes i praktiken. Nedanstående avsnitt är uppdelade i kronologisk ordning som uppsatsens analysarbete genomfördes.

Under upprättandet av denna uppsats diskuterade vi var detta kapitel borde placeras. Innehållet i kapitlet lämpade sig placeras under metodkapitlet, dock ansåg vi att mängden text samt kapitlets bidrag till uppsatsens reliabilitet och transparens motiverade ett fristående kapitel.

6.1 Översiktlig bearbetning av materialet

För att bekanta sig med det empiriska materialet utfördes en översiktlig bearbetning. Från mediearkivet Retriever hämtades samtliga webbartiklar som publicerades i *Aftonbladet*, *Expressen*, *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet* under 2022. Sökningen gav totalt 256 artiklar, av dessa var det 152 nyhetsartiklar som berörde djur i svenska djurparker. Artiklarna som sorterades bort var bland annat opinionstexter, nyheter om utländska djurparker och resereportage. I Tabell 1 presenteras antalet nyhetsartiklar per redaktion.

Tabell 1: Antal nyhetsartiklar om svenska djurparker.

<i>Källa</i>	<i>Antal artiklar</i>
<i>Expressen</i>	43
<i>Aftonbladet</i>	46
<i>Svenska Dagbladet</i>	36
<i>Dagens Nyheter</i>	27
Totalt	152

Artiklarna analyserades översiktligt genom att följande frågor ställdes till texterna: *Är artikeln relevant?* (Relevant artikel avser i detta sammanhang om artikeln var en nyhetsartikel och om nyheten berörde svenska djurparker), *förekommer djur i texten?* och *vad sker i artikeln?*. Därefter organiserades nyhetsartiklarna i kategorier uppdelade på händelser som skedde i svenska djurparker under 2022. Dessa händelser var:

- *Djurparker gör sig av med djur.* Nyhetsartiklar i denna kategori rapporterade om djurparker som planerade att göra sig av med djur eller hade gjort sig av med djur. Artiklarna inom kategorin var utspridda över året och berörde olika djurparker. Av de artiklar som ingick i den översiktliga bearbetning var det 15 artiklar som berörde denna händelse. Flera av dessa var rewrites eller TT-artiklar.
- *Vildsvin rymde från Skånes djurpark.* Nyhetsartiklar i denna kategori rapporterade om ett vildsvin som tog sig ut ur ett inhägnat område i Skånes djurpark, belägen utanför Höör. Händelsen ägde rum 24-25 juli 2022. Av de artiklar som ingick i den översiktliga bearbetning var det fem artiklar som berörde denna händelse.
- *Dödsolycka i Ölands djurpark.* Nyhetsartiklar i denna kategori rapporterade om en incident där en djurskötare stångades av en elandantilop i Ölands djurpark i Färjestaden på Öland. Incidenten skedde den 28 augusti och tidningarna fortsatte rapportera om händelsen under året. Rapporteringen fokuserade på arbetsmiljöbrister i djurparken. Av de artiklar som ingick i den översiktliga bearbetning var det 28 artiklar som berörde denna händelse.
- *Kungskobra rymde från Skansen-Akvariet.* Nyhetsartiklar i denna kategori rapporterade om en kungskobra som tog sig ut från ett terrarium i Skansen-Akvariet i Stockholm. Kungskobran tog sig ut ur buren via en belysningsarmatur den 22 oktober 2022, höll sig gömd i flera dagar och återvände självmant till terrariet den 30 oktober 2022. Händelsen och sökningsarbetet fick stor medial uppmärksamhet. Av de artiklar som ingick i den översiktliga bearbetning var det åtta artiklar som berörde denna händelse. Detta utgör inte hela rapporteringen om händelsen. Anledningen till att inte fler artiklar ingick i bearbetningen beror på att ordet “djurpark” inte förekom i texterna.
- *Lappugglor rymde från Skansen.* Nyhetsartiklar i denna kategori rapporterade om två lappugglor som tog sig ur en inhägnad på Skansen i Stockholm. Lappugglorna kunde ta sig ur efter att ett snöfall ledde till att buren kollapsade. Incidenten skedde den 21 november 2022 och rapporteringen pågick ett par dagar. En av lappugglorna återvände självmant till Skansen, den andra fångades in av djurparkens djurskötare. Av de artiklar som ingick i den översiktliga bearbetning var det fyra artiklar som berörde denna händelse. Detta utgör inte hela rapporteringen om händelsen. Anledningen till att inte fler artiklar ingick i bearbetningen beror på att ordet “djurpark” inte förekom i texterna.

- *Schimpanser rymde och sköts till döds i Furuviksparken.* Nyhetsartiklar i denna kategori rapporterade om en incident där fem schimpanser tog sig ut från burar till parkområdet i Furuviksparken, belägen utanför Gävle. Fyra schimpanser sköts till döds. Incidenten skedde den 14 december 2022 och rapporteringen pågick under hela december och vidare. Händelsen och efterspelet fick stor medial uppmärksamhet både i Sverige och internationellt. Av de artiklar som ingick i den översiktliga bearbetning var det 79 artiklar som berörde denna händelse. Denna händelse benämns som “schimpansincidenten” vidare i uppsatsen.

Tretton artiklar ansågs inte kunna grupperas efter specifika händelser. Gemensamt för dessa var att artiklarna bestod av lättsamma nyheter, med undantag för en artikel som rapporterade om en tiger som blivit skadad.

6.2 Val av artiklar till kvalitativ analys

I den översiktliga bearbetningen ansåg vi att alla sex händelser innehöll aspekter värda att granska mer detaljerat för att kunna besvara vår frågeställning om hur djur i djurparker konstruerades i svensk nyhetsjournalistik under 2022. Därför beslutade vi oss för att granska en artikel från varje händelse. I den översiktliga bearbetningen var vår bedömning att det inte var stor skillnad mellan tidningarna. Därför valde vi att granska artiklar från *Expressen*, eftersom *Expressen* var den redaktion med flest artiklar om vi bortsåg från TT-artiklar. Nedan ges motivering till valda artiklar för nyhetshändelserna om djur i djurparker under 2022. Koderna A# som inleder nedanstående punkter är hänvisning till referenslistan i bilaga 1.

- *A1: “Orsa rovdjurspark stängs - har gått med förluster”, Julia Selin, Expressen, 11 januari 2022.* Artikeln ingick i kategorin *Djurparker gör sig av med djur* och rapporterade att Orsa rovdjurspark skulle stänga och därmed planerade flytta djuren till andra djurparker. Utifrån den översiktliga bearbetningen av materialet var vår uppfattning att nyhetsartiklar inom kategorin *Djurparker gör sig av med djur* nämnde djur utan att ge djuren utrymme. Vald nyhetsartikel ansågs återspegla detta, därav att den valdes. Nyhetsartikeln publicerades i *Expressen* men liknande artiklar publicerades i andra tidningar.
- *A2: “Nu är vildsvinet tillbaka på Skånes djurpark”, Maria Rydhagen, Expressen, 25 juli 2022.* Artikeln ingick i kategorin *Vildsvin rymde från Skånes djurpark*. I den översiktliga bearbetningen av materialet var det framförallt de två kvällstidningarna,

Aftonbladet och *Expressen*, som rapporterade om händelsen. Utifrån den översiktliga bearbetningen bedömde vi att vald artikel gav djuren lite mer utrymme än de andra publicerade artiklarna. Artikeln publicerades dagen efter att vildsvinet tagit sig ut och återvänt.

- *A3: "Djurparkens vd: Den gick plötsligt till attack", Sofia Clason, Linda Bergh, Expressen, 28 augusti 2022.* Artikeln ingick i kategorin *Dödsolycka i Ölands djurpark* och valdes eftersom den hade en intervjuperson som inte representerade djurparken. Artikeln som analyserades publicerades samma kväll som olyckan skedde och lyfte upp arbetsmiljöproblematik i djurparken.
- *A4: "Skansenakvariet: Kungskobran Sir Vääs inte infångad", Malin Hansson, Expressen, 23 oktober 2022.* Artikeln ingick i kategorin *Kungskobra rymde från Skansen-Akvariet*. I den översiktliga bearbetningen kunde återkommande beskrivningar om kungskobran observeras och vald artikel innehöll flera av dessa. Artikeln valdes även för att den tog upp en tidigare situation då en pandalemur tagit sig ut ur Skansen.
- *A5: "Skansens ugglor har rymt", Adam Koskelainen, Expressen, 22 november 2022.* Artikeln ingick i kategorin *Lappugglor rymde från Skansen* och valdes då den beskrev lappugglorna på ett sätt som ansågs representativt för rapporteringen om händelsen, utifrån den översiktliga bearbetningen av materialet.
- *A6: "Fyra schimpanser skjutna - rymde från Furuviksparken", Thea Mossige-Norheim, Lisah Silfwer och Erik Göthlin, Expressen, 14 december 2022.* Artikeln ingick i kategorin *Schimpanser rymde och sköts till döds i Furuviksparken*. Händelsen fick stor medial uppmärksamhet och utgjorde hälften av de artiklar som ingick i den översiktliga bearbetningen. Artikeln valdes eftersom den i ett tidigt skede beskrev händelseförloppet tydligt och tog upp en anekdot om en av djurparkens schimpanser. Senare i arbetsprocessen utökades det empiriska materialet att granska händelsen ytterligare, detta beskrivs i senare avsnitt..

6.3 Närläsning av artiklar om olika händelser under 2022

Vid närläsning och tematisering analyserades det empiriska materialet utifrån operationaliserade frågor. Dessa frågor bygger på föreslagna frågor som ges i kapitlet *Diskursanalys* i boken *Handbok i kvalitativ analys* (Bolander och Fejes 2019, 99). Frågorna

har anpassats för att besvara uppsatsens frågeställning. Svaren på dessa frågor presenteras inte i denna uppsats eftersom det endast utgör ett av flera analyssteg.

- *Vad sägs om djur i texterna?* – Vi analyserade nyhetsartiklarnas huvudsakliga innehåll.
- *Hur talas det om djur?* – Vi analyserade om något fick mer eller mindre uppmärksamhet i texten, vad utelämnades och vad belyste journalisten som viktigt. Vi studerade om det skedde, eller inte skedde, avpersonifiering, kollektivering och avspecifisering av djuren i nyhetsartiklarna. Vi studerade även språket mer i detalj genom att titta närmare på vilka ord som användes och vad de kan leda till för associationer. Samt om det förekom överflödiga information som inte tillförde någonting till sammanhanget men bidrog till att konstruera djuren i texten.
- *Vad framställs som sanning om djur?* – Vi analyserade om subjektiva perspektiv framträdde som någonting objektivt och i så fall hur. Vi analyserade även om journalisten försökte uppnå objektivitet genom att lyfta fram olika perspektiv.
- *Vad för sorts djur-subjekt skapas genom gestaltningen av djur?* – Vi analyserade hur nyhetsartiklarnas aktörer legitimerade det som framkom i texten. Eftersom djur inte kan kommunicera genom mänskligt språk var det intressant att studera vem som talade för djuren och om djuren framträdde i materialet.
- *Vad utesluts i gestaltningen av djur?* – Vi analyserade vilka sammanhang, egenskaper och känslor som inte inkluderades i nyhetsartiklarna.

Närläsning av det empiriska materialet delades upp sinsemellan. Vi granskade enskilt hälften av artiklarna vardera genom att besvara ovanstående frågor för varje artikel. I detta steg analyserades sex nyhetsartiklar. Efter att artiklarna analyserades enskilt läste vi varandras granskade artiklar för att stämma av att vi analyserade materialet utifrån liknande uppfattning. När dessa artiklar hade analyserats beslutade vi oss för att utöka det empiriska materialet.

6.4 Utökning av empiriskt material för schimpansincidenten

Då schimpansincidenten i Furuviksparken utgjorde mer än hälften av de artiklar som ingick i den översiktliga bearbetningen ansåg vi det relevant att analysera denna händelse ytterligare. För schimpansincidenten i Furuviksparken hämtade vi två artiklar från tre redaktioner:

Expressen, Dagens Nyheter och *Gefle Dagblad*. *Gefle Dagblad* valdes eftersom tidningen är lokalt anknuten till Furuvisparken där incidenten skedde.

Eftersom *Gefle Dagblad* inte ingick i den översiktliga bearbetningen av materialet utfördes en separat översiktlig bearbetning för *Gefle Dagblad* och tidningens rapportering om Furuvisparken. Denna översiktliga bearbetning utfördes enligt liknande förfarande som den tidigare utförda översiktliga bearbetningen. Artiklar inhämtades via en sökning i Retriever med sökordet “Furuvispark*” under 2022. Sökningen gav totalt 188 träffar. Av dessa handlade majoriteten om event och verksamhetsinformation (jobbtillfällen, nya attraktioner och ekonomiska nyheter) i Furuvisparken. Fram till den 14 december 2022 publicerade *Gefle Dagblad* en artikel om djur i Furuvisparken. Från den 14 december 2022 fram till årsskiftet publicerade *Gefle Dagblad* 57 artiklar om djur i Furuvisparken, samtliga berörde schimpansincidenten.

För att analysera om nyhetsrapporteringen förändrades under händelseförloppet gick vi valde vi en artikel som publicerades strax efter att schimpanserna skjutits samt en artikel några veckor efter att incidenten skedde. Detta gjorde vi för samtliga samtliga tre tidningar vi hämtade artiklar från. Totalt valdes sex nyhetsartiklar från rapporteringen om schimpansincidenten. En av dessa, A6, ingick i tidigare nämnd urvalsprocess och närläsning. Nedan motiveras val av artiklarna kortfattat.

- A7: “Länsstyrelsen utreder Furuvisparken”, Lou Mikko, *Expressen*, 21 december 2022. Artikeln valdes eftersom den berör kritik som väckts mot djurparken.
- A8: “Så mycket starkare är en schimpans än en människa”, Johan Nilsson, *Dagens Nyheter*, 14 december 2022. Artikeln valdes eftersom den fokuserade på och gav relativt mycket utrymme åt schimpanser.
- A9: “Treåriga schimpansen Torsten sköts – experter kritiska”, Hamilton Steiner, *Dagens Nyheter*, 20 december 2022. Artikeln valdes då den fokuserar på schimpanserna och ger utrymme till andra aktörer än representanter från djurparken.
- A10: “Byborna om de döda schimpanserna: Otroligt sorgligt”, Elizabeth Forsmark, *Gefle Dagblad*, 15 december 2022. Artikeln valdes eftersom den hade andra aktörer som intervjupersoner än de som uttalade sig i andra artiklar.
- A11: “Maria-Magdalena, Tjebbe och Selma letar efter sina döda flockmedlemmar”, Elizabeth Forsmark, *Gefle Dagblad*, 30 december 2022. Artikeln valdes eftersom den beskrev hur schimpanserna i djurparken levde efter incidenten.

Efter inhämtning av nyhetsartiklar om schimpansincidenten upprepade vi närläsning enligt samma förfarande som tidigare.

6.5 Tematisering

Målet med tematisering är att kategorisera alla likheter och skillnader i fynden från analys av det empiriska materialet och ge varje kategori en beskrivande etikett (Svensson 2019, 143-146). Vår tolkning av tematisering är att vi i detta steg observerar del-diskurser som bidrar till att konstruera den övergripande diskursen om djur i djurparker. Fynden från närläsningen beskriver hur dessa del-diskurser konstrueras.

En utmaning med tematisering är att kategorierna inte direkt existerar i det empiriska materialet utan skapas av oss som utför analysen (Svensson 2019, 143). Tematisering blir därmed styrd av uppsatsens frågeställning samt utförarens kreativitet, bakgrund och intresse (ibid.). Tematisering som aktivitet kan därmed sägas ha påbörjats redan vid litteraturstudier eftersom tidigare forskning och teori påverkade vår kunskap om potentiella teman som tidigare har identifierats.

En medveten avgränsning under tematiseringen i denna uppsats berör teman om djurparker som institution. Huvudfokus i denna uppsats var att analysera hur djur konstruerades i svensk nyhetsjournalistik vid rapportering om djur i djurparker. Tematiseringen fokuserade därmed framförallt på teman som involverade djur. Det blev dock oundvikligt att även observera och lyfta fram teman om djurparker som inte direkt berörde djur.

Arbetet med tematiseringen skedde iterativt genom att analysera det empiriska materialet och fynden från närläsningen flera gånger. Teman kunde exempelvis vara utmärkande detaljer i enskilda artiklar eller teman som återkom i flera artiklar. För varje tema vi observerade gick vi igenom nyhetsartiklarna igen för att utröna om och hur detta specifika tema förekom i andra artiklar. Efter hand organiserades samtliga teman i kategorier som gavs beskrivande etiketter.

6.6 Kontextualisering

Analysens sista steg var kontextualisering, vilket innebär att kategorierna från tematiseringen placerades i ett socialt och historiskt sammanhang (Svensson 2019, 146-147). En utmaning med detta steg är att det inte finns specifika kriterier på vad som klassificerar en relevant och god kontext (Svensson 2019, 149-150). Avgränsningar i kontexten blir därför beroende av vår

tidigare kunskap och hur mycket tid som fanns tillgängligt för detta analyssteg. I denna uppsats har kontextualisering använts för att koppla det analyserade materialet med ett bredare perspektiv av rådande samhällsklimat då nyhetsartiklarna publicerades och när denna uppsats skrevs. För att kontextualisera har vi använt olika söktjänster såsom google, retriever för att skapa en översiktlig bild av den omgivande kontexten för 2022 och tidigare skeenden som kan haft inverkan på den journalistiska praktiken vid tiden för den aktuella nyhetsrapporteringen. Delar av den här processen återfinns redan i uppsatsens inledande skede (avsnitt 1.1 och 1.2). Det valet har framförallt gjorts för att skapa tydlighet och även illustrera hur den diskursanalytiska ansatsen leder till att uppsatsens olika delar är starkt sammankopplade och ibland svåra att särskilja.

7. Analys

I detta avsnitt presenteras uppsatsens analys som utförts för att besvara frågeställningen: Hur konstruerades djur i djurparker via svensk nyhetsjournalistik under 2022?

Analys och resultat återges inte för varje enskilt steg i arbetsgången, istället är detta kapitel indelat i de teman som identifierades under tematiseringssteget i analysprocessen. För varje tema ges en beskrivning och temat motiveras med exempel från analyserade nyhetsartiklar.

7.1 Personifiering

Ett tema som gick att utläsa var personifiering av djuren. Personifiering förekom i sju av elva artiklar. Detta tema utmärktes genom att djuren beskrevs med individualiserade benämningar och beskrivningar. Vanligt förekommande personifiering var namngivning och ålder på djuren. Bland de händelser som analyserade artiklar rapporterade om namngavs djuren endast i de fall då djur hade tagit sig ur djurparkens inhägnader. Djurens namn användes dock inte konsekvent i texterna. I flera artiklar skrevs namnen ut som information men användes inte i resterande text, istället användes andra benämningar på de namngivna djuren.

I artikeln om vildsvinet som rymde från Skånes djurpark angavs namnet på vildsvinsuggan medan hennes kultingar inte namngavs (A2). Hennes två kultingar rörde sig också utanför hägnet, detta ansågs dock vara "normalt" (A2). Vildsvinets namn skrevs ut en gång i början av texten men användes inte för att hänvisa till vildsvinet i resten av texten. Istället användes flera olika benämningar (exempelvis "rymlingen" och "ung vildsvinsmamma") samt variationer av pronomenet "hon".

Under schimpansincidenten användes schimpansernas namn i flera artiklar och i vissa fall kompletterades namnen med andra utmärkande attribut för de namngivna schimpanserna. Artiklar som publicerades i början av händelseförloppet namngav inte schimpanserna eftersom det då inte var känt vilka schimpanser som var inblandade. Ett undantag var A6 där det i texten förekom en anekdot om schimpansen Santino, som beskrev att han några år tidigare hade samlat på sig ammunition som han använde för att försvara flocken (A6). I anekdoten benämndes schimpansen med namn och pronomenet "han". De avlidna schimpanserna (Santino, Manda, Linda och Torsten) namngavs i A7. Där beskrevs Santino som flockledare och Torsten som Lindas treåriga adoptivson. I A9 namngavs schimpanserna som överlevde och deras skador beskrevs individuellt.

Lappugglorna som tog sig ut från Skansen namngavs (A5). I artikeln stod det att uggorna “är döpta” till Percy och Barr och de benämndes som far och son (A5). Varken namn eller benämningen “far och son” användes för att individualisera lappugglorna. I artikeln stod det att en lappuggla återvände till Skansen men inte vem av lappugglorna det var (A5).

I artikeln om dödsolyckan i Ölands djurpark varken namngavs eller beskrevs de inblandade djuren (A3). Denna situation var dock speciell eftersom det rörde sig om en arbetsplatsolycka. En fråga som kan vara värd att ställa i sammanhanget är om en människa hade fått sitt namn publicerat om hen var inblandad i arbetsplatsolyckan, på det sätt som elanden var. Vår bedömning var dock att namnet inte skrevs ut eftersom det inte ansågs viktigt.

7.2 Kollektivisering

Temat kollektivisering förekom i samtliga artiklar. Detta tema karakteriseras av att djuren beskrivs grupperade och med information som inte är specifik för djuren som artiklarna handlar om. I artikeln som rapporterade om att Orsa rovdjurspark skulle göra sig av med djuren kollektiviserades samtliga djur i texten (A1).

En vanligt förekommande kollektivisering var att artiklarna gav information om djurarterna utan att relatera till djuren i texten. Ett exempel på detta var i artikeln om dödsolyckan i Ölands djurpark (A3). Där beskrevs arten eland som “en av de största antiloparterna” utan att nämna hur stor eller gammal elanden som stångade djurskötaren var (A3). Övriga djur i texten beskrevs kollektiviserande (A3).

Schimpansernas styrka och aggressivitet beskrevs i flera artiklar i början av rapportering om schimpansincidenten. Ett utmärkande exempel var A8 där artikeln fokuserade på hur starka schimpanser kan vara utan att relatera denna information till schimpanserna i djurparken (A8). Schimpansers styrka jämfördes med människor men det framgick inte om det fanns variationer hos schimpanser beroende på kön och ålder (A8). En utmärkande benämning användes i A8, då schimpanserna benämndes som “människoapor”. Artiklar som publicerades senare under rapporteringen ändrade detta förfarande. I A9 fokuserade en stor del av artikeln på en av schimpanserna som sköts till döds. Schimpansen var tre år gammal och enligt intervjupersoner i artikeln borde han därmed jämföras med ett människobarn snarare än en vuxen människa (A9). En intervjuperson beskrev den treåriga schimpansen “harmlös” (A9). Både artikel A8 och A9 publicerades i *Dagens Nyheter*.

Kollektivering förekom även i artiklar där det motsatta temat personifiering förekom. I artiklar där djur namngavs användes inte namnen konsekvent. Istället för att benämna djuren med namn användes art eller underart som benämning. Under schimpansincidenten beskrevs schimpanserna med namn i flera artiklar men detta skedde inte konsekvent, istället benämndes schimpanserna som apor eller schimpanser. Lappugglorna som tog sig ut från Skansen kollektiverades som “Skansens djur” i en del av texten (A5).

7.3 Underhållning

Underhållning var ett tema som förekom i vissa artiklar. Temat underhållning karakteriserades av beskrivningar som lättade upp texterna och att djuren beskrevs med underhållande information eller benämningar. Detta tema förekom i A2, A4 och A5.

I artikeln om vildsvinet som tog sig ur ett hägn i Skånes djurpark beskrevs “jakten” underhållande och lättsamt (A2). Hur vildsvinet tog sig ut beskrevs som ett “mysterium” innan djurparken hittade ett hål i staketet (A2). En intervjuperson sa att djurparkens medarbetare “skrattade lite” när de hittade hålet (A2). Djurparkens försök att fånga vildsvin beskrevs som en “kamp” och djurskötarna ändrade “taktik”, från att försöka fånga djuret till att använda “list” (A2). Även vildsvinet beskrevs med termer som lättade upp texten, exempelvis “mamma”, “en ganska lugn typ” och “rymlingen” (A2).

Namngivning av djuren används i vissa artiklar för att lätta upp texten och därmed bidrar till temat underhållning. Det tydligaste exemplet var artikeln om kungskobran i Skansen som kallades både Houdini och Sir Väs (A4). Vid den översiktliga bearbetningen observerade vi att namnet stavades Sir Väas i vissa artiklar. Kungskobrans namn byttes från en kulturell referens till en annan för att passa bättre in i ett underhållningsnarrativ. Det var djurparken som bytte namn på kungskobran. Houdini är en referens till utbrytarkungen och magikern Henry Houdini som var aktiv i början av 1900-talet. Sir Väs är en rollfigur i Disneys animerade film Robin Hood från 1973.

I artikeln om kungskobran beskrevs en tidigare incident då en pandalemur rymde från Skansen-Akvariet (A4). Denna del av artikeln användes som underhållning. Artikeln skrev att pandalemuren “levt runt” på nöjesfältet Gröna Lund, att den “livnärde sig på popcorn” och att den hittades “sittandes på en karusell” (A4).

7.4 Farliga men lugna

Ett återkommande tema i rapporteringen om djur i djurparker var att djuren beskrevs som farliga om de inte var inburade och lugna om de var inburade. Flera artiklar beskrev hur farliga djuren var utifrån allmän fakta om djurarten, utan att relatera informationen till det specifika djur som texten handlade om.

Efter dödsolyckan i Ölands djurpark var information om djuren begränsad (A3). Elanden som stångade arbetaren beskrevs endast med information om arten. Journalisten skrev att elander tillhör en av de största antiloparterna i världen, alltså förmedlade texten att det var ett stort djur. Det framkom inte hur stor eller gammal den specifika elanden var. Incidenten beskrevs som en olycka men i ett pratminussåtal såg man att elanden gick till attack. Detta citat användes både i rubrik och ingress. Artikeln avslutades med en faktaruta som listade tidigare "attacker" som skett i svenska djurparker. När artikeln skrev att djuret gick till attack framställs djuret som aggressivt.

Vid rapporteringen om kungskobran som tog sig ut från terrariet på Skansen tydliggjordes det i texten att kungskobror är världens största giftormar (A4). För att tydliggöra hur stor och potentiellt farlig kungskobran var, skrev journalisten både längden för den specifika kungskobran och artens potentiella längd. I texten beskrevs kungskobran som lugn av djurparkens talesperson.

I A2 beskrevs vildsvinet som artikeln fokuserade på som lugn av djurparkens vd samtidigt som vildsvin i det vilda beskrevs som potentiellt farliga.

Under rapporteringen om schimpansincidenten skedde ett påtagligt skifte i beskrivningen av djuren. I början av rapporteringen konstruerade artiklarna en bild av att schimpanser är starka, aggressiva och farliga (A6 och A8). Senare i rapporteringen ifrågasattes denna "sanning".

A6 avslutades med en anekdot om schimpansen Santino på Furuviksparken och hur han 2009 blev en världsnöhet när han samlade ihop ammunition för att kunna använda mot sin omgivning. Anekdoten kan sägas framhäva honom som beräknande och defensiv. Schimpanserna framställdes som rymningsbenägna och farliga för människor genom beskrivningar såsom att de är starka och har hög riskklassning, samt att allmänheten uppmanades att hålla sig inomhus i samband med händelsen (A6). Vad som menas med hög riskklassning beskrevs inte i artikeln (A6). I A6 intervjuades en boende i området som berättade om en incident i slutet av 40-talet, då två babianer hade rymt från Furuviksparken som senare fångades av räddningstjänsten. A8 fokuserade på hur starka och aggressiva

schimpanser är utan att relatera till schimpanserna i Furuviiksparken. Schimpansernas styrka, vighet och muskulatur jämfördes med människor (A8). I artikeln stod det att “det finns många historier om schimpansernas styrka och aggressivitet” utan att återge något exempel (A8). Schimpanserna beskrevs som “totalt hänsynslösa” och att en utsatt schimpans inte skulle bromsa av moraliska skäl (A8). Forskaren som intervjuades i artikeln sa dock att schimpanser “är inga monster”, beskrev schimpanser som “fina” samt spekulerade i att en schimpans som “rymmer från en bur” till en okänd miljö i minus 15 grader kan vara farlig eftersom den blir stressad (A8). Pratminuset där intervjupersonen sa att schimpanser är “fina” och “inga monster” placerades mellan två stycken där schimpansernas aggressivitet och styrka exemplifierades (A8).

I A7 framställdes schimpanserna som offer och känslomässiga varelser vilka har upplevt mycket rädsla. Den tumultartade situationen uppgavs ha påverkat dem och parkens övriga djur negativt (A7). I artikeln framgick det att det har florerat uppgifter om att schimpanserna ska ha hållit handen när de sköts (A7). Det varken bekräftades eller dementerades av Furuviiksparkens vd som intervjuades i artikeln. I A11 beskrevs schimpanserna som lugna och ledsna.

I A9 förmedlade djurparken att alla schimpanser som rymde var farliga och att djurparkens agerande var befogat. Andra intervjupersoner bidrog med kontrasterande bild och menade att schimpanserna var rädda snarare än aggressiva (A9). Artikeln fokuserade på att en schimpans som sköts var treåriga Torsten (A9). Torsten beskrevs som “totalt harmlös” och vid två tillfällen som “en bebis” (A9). En expert kommenterade att schimpanser som rymmer “blir förvirrade och ivriga att ta sig tillbaka in i säkerheten men sällan är aggressiva” (A9). En annan intervjuperson skilde vilda schimpanser från schimpanser som fötts i fångenskap och menade att schimpanser som fötts upp i fångenskap är lugnare eftersom de är vana vid människor (A9). Djurparkens vd beskrev schimpanserna som “en direkt fara för människoliv” och att treåriga Torsten kunde göra skada, speciellt mot barn, även om han inte var lika stark som en vuxen schimpans (A9). I artikeln framkom det att det inte fanns några barn eller gäster i Furuviiksparken men djurparken menade att deras agerande var befogat eftersom djurparken ligger i ett samhälle.

I A10 intervjuades boende i närområdet till Furuviiksparken. En av intervjupersonerna sa sig vara mer rädd för “bilar, joggare och andra som är vårdslösa i trafiken än för apor på rymmen” (A10).

7.5 Hemma i bur

Ett tema var att djurparker beskrevs som djurens hem och att det var onormalt när djuren inte var instängda. Detta tema har vi gett etiketten hemma i bur.

I A1 stod det att djurparken försökte hitta nya hem till djuren, artikeln förmedlar att djurparker var djurens hem. I A2 förmedlar djurparkens talesperson att det inte var normalt att vildsvinet var utanför hägnet. När vildsvinet återvände stod det att hon flyttades till en säkrare inhägnad utan beskrivning av vad det innebar, var det säkrare för människor eller för vildsvinet?

Artikeln som rapporterade om dödsolyckan i Ölands djurpark beskrev djurens inhägnad som en "savann" och att djuren som vistades i denna inhägnad lever naturligt på savanner (A3). Alltså likställdes förhållandena på Ölands djurpark med savanner i Afrika och djurens naturliga levnadsmiljö.

Vid rapporteringen om lappugglorna som tog sig ut från Skansen konstruerades en uppfattning att lappugglorna hörde hemma i djurparken (A5). Detta uppenbarades till exempel genom uttryck såsom att en av uggorna "lyckades hitta tillbaka" till Skansen. Händelsen framställdes stundvis som en kris, bland annat genom uppmaningarna till allmänheten. Det gjordes även om de centrala aktörerna i sammanhanget, det vill säga lappugglorna, inte verkade ta någon större skada. Det framgick inte varför det var så viktigt att lappugglorna fångades in, med tanke på att det samtidigt nämndes att de var fullt kapabla att klara sig ute i det vilda. Det nämndes flera gånger att uggorna och Skansens djur överlag var vana att "hanteras" av människor. Begreppet "hanteras" tydliggjordes inte.

Artiklarna framställde det som självklart att djuren skulle leva i djurparkerna men djurens levnadssituation beskrevs inte i någon av de analyserade artiklarna. Endast vid ett fåtal tillfällen stod det att djuren levde i bur eller hölls instängda. I den översiktliga bearbetningen av materialet delade vi in artiklarna i sex nyhetshändelser, av dessa sex händelser berörde fyra nyheter om att djur hade rymt från djurparker. Inte en enda artikel av de vi analyserade ifrågasatte varför djuren rymde.

Artikeln som kom närmast att beskriva djurens levnadssituation var A11. Artikeln rapporterade om hur schimpanserna som överlevde schimpansincidenten i Furuviksparken mådde ett par veckor efter incidenten (A11). All information i artikeln kom från djurparken och djurparkens vd som beskrev schimpanserna som välmående men skärrade (A11). I artikeln stod det att schimpanserna "har tillgång till alla tre inhägnader" (A11). Ingen ytterligare information om inhägnaderna förmedlades.

7.6 Djurens talan

Eftersom djur inte kan tala själva analyserade vi vem som tilläts föra djurens talan i artiklarna, detta tema kallade vi djurens talan.

I samtliga analyserade artiklar var det representanter från djurparker som beskrev hur djuren betedde sig, vilka uttryck de förmedlade och hur de mådde. Representanter från djurparker fick ansvar och legitimitet när det kom till att informera om djuren som artiklarna handlade om. I samtliga artiklar utom A11 intervjuades en representant för djurparkerna. Av 24 intervjupersoner representerade tolv den djurpark som nyhetsartikeln rapporterade om och åtta av dessa var djurparkens vd, vice-vd eller ägare. I fem av elva artiklar var djurparkens representant ensam intervjuperson. Djurparkens representanter har en drivkraft att marknadsföra djurparken och locka besökare.

Vid rapportering om kungskobran som tog sig ut ur ett terrarium i Skansen var en återkommande intervjuperson en person som driver Skansen-Akvariet och är en känd medieprofil (A4). Av intervjupersonerna i A4 var denna medieprofil samt Skansen-Akvariets vice-vd artikelns enda intervjupersoner. Medieprofilen agerade både talesperson för djurparken och expert i ämnet.

I A11 stod det att schimpanserna var ledsna över att ha förlorat sina bekanta men att de började visa glädje igen. Det var endast djurparkens vd som intervjuades och informationen som förmedlades varken ifrågasattes eller kontrollerades. Artikeln gav endast kortfattad bakgrundsinformation och förutsatte att läsaren visste vad som hade hänt. Det framgick inte att det var djurparken som skjutit schimpanserna samt orsakat skadorna och lidandet som schimpanserna vårdades för. Enligt artikeln tog djurparken väl hand om schimpanserna och djurens relation med djurskötarna beskrevs som god. Det stod även att schimpanserna saknade deras tidigare bekanta men började acceptera att de inte var kvar.

Av artiklarna som analyserades gavs inget utrymme till kritiska röster mot djurparker som institution. Kritiska röster som fick utrymme kritiserade djurparkernas agerande i specifika situationer men djurparkernas existens förblev en självklarhet. I A3 intervjuades en anonym tidigare anställd som kritiserade Ölands djurparks arbetsmiljö. Furuvisksparkens agerande under schimpansincidenten väckte stark kritik. I A9 intervjuades tre personer som presenterades som experter och legitimerades genom personbeskrivningar. En intervjuperson, vars pratminut placerades i ingressen, legitimerades genom att beskrivas som "en av världens mest framstående primatologer" (A9). En annan intervjuperson presenteras som en forskare som hade studerat schimpanserna i Furuvisksparken i flera år (A9). En intervjuperson som

jobbade på ett räddningscenter för primater i Demokratiska republiken Kongo sades ha besökt schimpanserna i Furuviksparken flera gånger. Intervjupersonerna kritiserade djurparkens val att skjuta schimpanserna, speciellt en treårig schimpans som beskrevs som "totalt harmlös" och som en bebis. När djurparkens vd besvarade kritiken påstod hon att den treåriga schimpansen kunde komma nära barn och utgjorde därmed en fara. Journalisten ifrågasatte detta påstående med följdfråga om det fanns barn i djurparken, vilket det inte gjorde. Djurparkens vd svarade att det fanns barn nära djurparken och att djurparken ligger i ett samhälle. Hur nära samhället djurparken ligger beskrevs inte och artikeln beskrev inte var schimpanserna befann sig när de sköts. Trots att artikeln lyfte kritik mot djurparken fick djurparken möjlighet att legitimera sitt agerande.

8. Avslutning

Detta kapitel inleds med diskussion och kontextualisering av det empiriska materialet. Därefter avslutas uppsatsen med en summerande slutsats och förslag till vidare forskning.

8.1 Diskussion

I det här avsnittet förs en diskussion kring uppsatsens frågeställning; Hur konstruerades djur i djurparker via svensk nyhetsjournalistik under 2022? och de teman som framkommit i analysen.

Genom det insamlade materialet kunde flera underliggande teman identifieras, vilka sammantaget skapar förståelse för hur djur i djurparker konstruerades via svensk nyhetsjournalistik under 2022. Likt som teorin beskriver, uppenbaras en social konstruktion kring det ämne som studeras, det vill säga ämnet djur i djurparker. Den personifiering som framförallt yttrade sig genom att djuren namngavs kan betraktas som en del av det här och diskuteras i förhållande till den tidigare forskning som presenterades i kapitel 3.

Tidigare forskning framhåller som sagt att medier har ett antropocentriskt fokus vid rapportering om djur. Därmed kan personifieringen av djur verka motsägande, eftersom det förflyttar fokus från de människor som eventuellt kan förknippas med nyhetshändelserna. Det skulle även kunna bidra till uppfattningen om att djuren har ett egenvärde, vilket gör det svårt att försvara utnyttjande av dem. Samtidigt går det att ifrågasätta det ursprungliga syftet med rapporteringen och personifieringen som förekommer. För att återkoppla till uppsatsens inledning (avsnitt 1.1), benämns djur ofta med namn och ålder för att väcka känslor och engagemang hos allmänheten. På så sätt blir det även ett sätt att skapa underhållning. Det kan därmed sägas överensstämma med tidigare forskning, såtillvida att det mänskliga intresset i form av underhållning sätts i första rummet och djuren fungerar som verktyg för att kunna åstadkomma det. Det exemplifieras bland annat i artikel A4 där namnet på kungskobran snarare fungerar som ett epitet för djurparken att referera till än ett namn tilldelat en levande individ. Utöver detta har Zengin i tidigare forskning problematiserat namngivning av djur då det kan användas för att påpeka ägandeskap över djuren.

Samtidigt förekommer det som tidigare nämnt även en utbredd kollektivering i nyhetsrapporteringen. Det skulle kunna hänföras till CAMS syn på mediers sätt att avindividualisera djur, vilket beskrivs i avsnitt 1.1. Det innebär att nyhetsrapporteringen inrymmer två motstridiga teman, det vill säga *personifiering* och *kollektivering*.

Likt teorin beskriver är det också nödvändigt att ta hänsyn till den journalistiska praktikens inverkan. Inom journalistiken förekommer som sagt ett tydligt samspel mellan producent och konsument, vilket inspirerade den här uppsatsens diskursanalytiska ansats. Som tidigare nämnt i avsnitt 1.1 används nyheter om djur ofta för att skapa ett mer lättamt och varierat nyhetsflöde. Det uppenbarades också i analysen, då flera allvarsamma situationer framställdes som underhållande, bland annat med hjälp av kulturella referenser. I artikel A2 benämner journalisten till exempel vildsvinet som "rymlingen" och beskriver henne som "en lugn typ" för att göra texten mer lättamt.

Något som till viss del kontrasterar det här är den djuriskhet som framkommer genom det analyserade materialet, eftersom det kan bidra till en mer allvarsam ton. Samtidigt skulle det farliga med djuren kunna fascinera och fungera som en underhållningsfaktor, kanske särskilt när djuren befinner sig på säkert avstånd, inhägnade i djurparker. Som tidigare nämnt i avsnitt 1.2 betar sig djur sällan naturligt i onaturliga miljöer, vilket kan leda till en felaktig bild av dem.

Trots det här konstrueras djurparker som djurens hem. Att förutsätta att djurparker erbjuder djur goda levnadsförhållanden kan bidra till en ensidig bild. Som tidigare nämnt i avsnitt 1.2 kan djurparker vara ett bra alternativ om de är välskötta, men det kan också uppstå såväl etiska som mer praktiska dilemman. Den ideala nyhetsrapporteringen hade förmodligen lyft fram djurens perspektiv och tagit hänsyn till hur de uppfattar djurparker, men det är självklart svårt att genomföra i praktiken med tanke på att de inte kan kommunicera genom det mänskliga språket. Det leder till att olika människor får föra djurens talan. I analysen (kapitel 7.6) framgår det att det ofta handlar om representanter från djurparker. Representanter från djurparker får ansvar och legitimitet när det kommer till att informera om djuren som artiklarna handlar om.

Genom att till exempel beskriva schimpanserna i Furuviksparken som farliga, aggressiva och rymningsbenägna kan parkens agerande legitimeras. Det här illustreras bland annat i artikel A6. Anekdoten om schimpansen Santino kan sägas framhäva honom som beräknande och defensiv, vilket legitimerar ovanstående perspektiv och egenskaper. Valet att inkludera ett långt tillbakagående minne från en boende i området kan också sägas förhöja uppfattningen om apor som rymningsbenägna. Liknande inslag återfinns i artikel A8 som lägger stort fokus på hur farliga schimpanser är, men nämner inget om hur farliga människor är för schimpanser. I artikeln framgår det bland annat att schimpanser i bur varit aggressiva mot människor, men aspekten att schimpanserna är inburade av människor berörs inte.

Ett återkommande argument för djurparkers existens är som sagt att de möjliggör utbildning, bevarande och/eller forskning, något som skulle kunna ifrågasättas utifrån onaturliga levnadsförhållanden och den konstruerade bild av djur i djurparker som hittills presenterats. Den här typen av perspektiv framkommer dock inte i det analyserade materialet, vilket kan kopplas till tidigare forskning och att det återigen handlar om att tillfredsställa och berättiga mänskliga intressen.

8.2 Kontextualisering av det empiriska materialet

För att förstå hur föreställningen om djur i djurparker konstruerades via svensk nyhetsjournalistik under 2022, är det nödvändigt att även rikta fokus åt den omgivande kontexten. Att så många uppmärksammade nyhetshändelser som kretsade kring svenska djurparker inträffade under ett och samma år kan tyckas uppseendeväckande. Det kan eventuellt förstås bättre genom att titta på hur det dessförinnan rapporterats om den här typen av händelser i Sverige och internationellt.

Som tidigare nämnt i avsnitt 1.1 går det att konstatera att 2022 var ett valår och att politik var årets toppämne bland mediernas nyhetsrapportering. Som tidigare nämnt i avsnitt 1.2 är djurparker även en kontroversiell institution som ofta blivit föremål för debatt. Det skulle kunna bidra till att rapporteringen om djur i djurparker får en tydlig plats under årets nyhetssammanhang, utifrån att samhällsintresset för den här typen av frågor kan betraktas som högt och att det i sin tur skapar relevans utifrån ett journalistiskt perspektiv. Det skulle även kunna anknytas till identifierade teman såsom *farliga men lugna* och *hemma i bur*, på så sätt att det uppenbarar politiska strömningar och mänskliga intressen kopplat till djurens plats i samhället och djurparkers existensberättigande. Det här blir även förenligt med andra inslag i den omringande kontexten, såsom att det finns ett åtgärdsbehov kopplat till snabba förluster av biologisk mångfald (se avsnitt 1.1). Det skulle också kunna vara en bidragande faktor till intensifieringen av den här typen av nyheter, det vill säga att frågan om djur och djurparker aktualiseras och att det därmed finns en närvarande journalistisk bevakning. Tidigare omnämnda teman och det, vid tiden, rådande nyhetsläget skulle också kunna hänga ihop med vem som för djurens talan.

Nyhetsrapportering om djur i djurparker är, som tidigare nämnt i avsnitt 1.1, ingen ny företeelse, men efter den nyhetsvåg som drog över svenska djurparker för runt tio år sedan verkar uppståndelsen svalnat något fram till den händelserika period som tog fart 2022. Samtidigt har det senaste decenniet kantats den här typen av nyhetsuppslag i och utanför

Europa, vilket skulle kunna betraktas som lite av en språngbräda för rapporteringen om de händelser som sedan skulle inträffa i Sverige. Under det senaste decenniet har det, som tidigare nämnt, även släppts mycket uppmärksammade dokumentärer om djur i djurparker, vilket också skulle kunna vara en bidragande faktor.

8.3 Slutsats

Syftet med uppsatsen har varit att analysera hur nyhetsjournalistiken rapporterade om djur i djurparker. Detta genomfördes med diskursanalys av det empiriska materialet som omfattade svensk nyhetsrapportering om djur i djurparker under 2022. För att uppfylla syftet utvecklades en frågeställning; Hur konstruerades djur i djurparker via svensk nyhetsjournalistik under 2022?

Med hjälp av insamlad empiri och teori har vi kunnat identifiera sex huvudsakliga teman som sammantaget skapar en ökad förståelse för konstruktionen av djur i djurparker.

Det första är en återkommande personifiering av djuren, till exempel med hjälp av namn och ålder. Det andra är att det förekommer en utbredd kollektivering av djur, vilket visar att den tidigare nämnda personifieringen inte är konsekvent och att djur därtill grupperas och avindividualiseras vid upprepade tillfällen. Det här hänger ihop med det tredje temat som handlar om underhållning, vilket framförallt visar sig genom lättsamma och ibland skämtsamma beskrivningar och benämningar kopplat till djur i djurparker. Ett annat tydligt inslag i den aktuella nyhetsrapporteringen är att djur beskrivs som farliga, men bara i de fall då de befinner sig utom mänsklig kontroll, till exempel om de har rymt från sina inhägnader. I övrigt framställs det som att djuren är lugna och har en näst intill passiv roll. Det här temat är starkt sammankopplat med hur djurens hem och plats i samhället framställs, det vill säga att de hör hemma i djurparker och dess inhägnader. Slutligen framgår det att representanter från djurparker får mycket utrymme i nyhetsrapporteringen och att det i huvudsak är de som bedriver djurens talan, vilket ofta leder till legitimering av verksamheten i fråga.

8.4 Förslag till vidare forskning

En utmaning under arbetet med denna uppsats var att avgränsa kontextualiseringen av materialet. Flera kontextuella aspekter identifierades, vissa mer relevanta än andra, och från dessa valde vi att fokusera på rådande samhällskontext och en historisk kontext. Båda dessa, såväl som andra kontexter, hade varit intressant att studera vidare. Ett konkret förslag på vidare forskning är att studera opinionsartiklar om ämnet djur i djurparker. Samtidigt finns

det flera andra infallsvinklar till ämnet journalistik och djur som vi anser aktuella för vidare forskning. En infallsvinkel kan vara etik kring ämnet journalistik och djur samt hur verksamma journalister förhåller sig till ämnet.

9. Litteraturförteckning

Baker, K. R. och Farmer, H. L. (2023). The Welfare of Primates in Zoos. I Robinson L. M. och Weiss A.. *Nonhuman Primate Welfare: From History, Science, and Ethics to Practice*. Springer International Publishing, 79-96.

Berger, P. L. och Luckmann, T. (1991). *The social construction of reality: a treatise in the sociology of knowledge*. Repr., Penguin.

Berglez, P. (2019). Kritisk diskursanalys. I Mats Ekström och Bengt Johansson (red.), *Metoder i Medie- Och Kommunikationsvetenskap*, tredje upplagan, Studentlitteratur, 225-254.

Bolander, E. och Fejes, A. (2019). Diskursanalys. I Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. Liber, 91-114.

Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. och Wängnerud, L. (2007). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3 uppl. Norstedts Juridik.

Fejes, A. och Thornberg, R. (2019). Kvalitativ forskning och kvalitativ analys. I Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. Liber, 16-43.

Freeman, C. P. (2009). This Little Piggy Went to Press: The American News Media's Construction of Animals in Agriculture. *The Communication Review*, 12, 78–103.

Freeman, C. och Merskin, D (2016). Respectful Representation: An Animal Issues Style Guide for All Media Practitioners. I Almiron, N., Cole, M. & Freeman, Carrie P. *Critical Animal and Media Studies: Communication for Nonhuman Animal Advocacy*. Taylor & Francis Group, 205-220.

Gruen, L. och Fleury, E. (2023). Animal Welfare, Animal Rights, and a Sanctuary Ethos. I Robinson L. M. och Weiss A.. *Nonhuman Primate Welfare: From History, Science, and Ethics to Practice*. Springer International Publishing, 627-641.

Hosey, G. (2023). The History of Primates in Zoos. I Robinson L. M. och Weiss A.. *Nonhuman Primate Welfare: From History, Science, and Ethics to Practice*. Springer International Publishing, 3-29.

Lockwood, A. (2019). What would 'inclusive journalism' have felt like for the pig?. *Journal of Applied Journalism & Media Studies*, 8(1), 25-43.

Maynard, Lily (2018). Media Framing of Zoos and Aquaria: From Conservation to Animal Rights. *Environmental Communication*, 12(2), 177-190.

McCrow-Young, A., Linné, T. och Potts, A. K. (2015). Framing Possums: War, Sport and Patriotism in Depictions of Brushtail Possums in New Zealand Print Media. *Animal Studies Journal* 4, 29–54.

Merskin, D. (2016). Media Theories and the Crossroads of Critical Animal and Media Studies. I Almiron, N., Cole, M. & Freeman, Carrie P. *Critical Animal and Media Studies: Communication for Nonhuman Animal Advocacy*. Taylor & Francis Group, 11-25.

Molloy, C. (2011). *Popular media and animals*. Palgrave Macmillan animal ethics series. Palgrave Macmillan.

Svensson, P. (2019). *Diskursanalys*. 1:2 uppl. Studentlitteratur, Lund.

Taylor, N. (2016). Suffering Is Not Enough: Media Depictions of Violence to Other Animals and Social Change. I Almiron, N., Cole, M. & Freeman, Carrie P. *Critical Animal and Media Studies: Communication for Nonhuman Animal Advocacy*. Taylor & Francis Group, 42-55.

Winther Jørgensen M. och Phillips L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Studentlitteratur, Lund.

Zengin, S.E. (2019). Normalizing human–animal power relations through media: Zoo discourses in Turkey. *Ileti-s-im*, 31(1), 9–33.

Webbsidor

Retriever (2023). *Nyhetsbarometern 2022: Det här var årets toppnyheter*.

<https://www.retrievergroup.com/sv/blogg/nyhetsbarometern-2022-arets-topppnyheter>

(hämtad 2023-12-30).

Naturvårdsverket (2022). *Världens länder förhandlar om biologisk mångfald*.

<https://www.naturvardsverket.se/om-oss/aktuellt/nyheter-och-pressmeddelanden/varldens-lan-der-forhandlar-om-biologisk-mangfald/> (hämtad 2023-12-30).

Vetenskapsrådet (2023). *Etik i forskningen och god forskningssed*.

<https://www.vr.se/uppdrag/etik/etik-i-forskningen.html> (hämtad 2023-01-07).

Nyhetsartiklar

Eriksen, L. (2014). *Copenhagen zoo sparks outrage by killing healthy giraffe named Marius*. The Guardian. 10 februari.

<https://www.theguardian.com/world/2014/feb/09/danish-zoo-outrage-giraffe-marius>

(hämtad 2023-12-30)

Fieldstadt, E. (2016). *Gorilla Shot Dead at Cincinnati Zoo After Child Climbs in Enclosure*. NBC News. 29 maj.

<https://www.nbcnews.com/news/us-news/gorilla-shot-dead-cincinnati-zoo-after-child-climbs-enclosure-n582211> (hämtad 2023-12-30).

Friberg, A. (2022). *”Folk förstår inte syftet med djurparker”*. Expressen. 16 december.

<https://www.expressen.se/nyheter/folk-forstar-inte-syftet-med-djurparker/>

(hämtad 2023-01-07).

Hayes, D. (2018). *‘Blackfish’ Documentary Settlement Costs Sea World And Ex-CEO \$5M After Charges They Hid Film’s Impact*. Deadline. 18 september.

<https://deadline.com/2018/09/blackfish-documentary-settlement-costs-sea-world-and-ex-ceo-5m-after-charges-they-hid-films-impact-1202467244/> (hämtad 2023-12-30).

Shimoda, A och H. (2023). *Theoz avbokar spelning på Furuviik: "Kändes inte bra i hjärtat"*. Aftonbladet. 4 april.

<https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/4oVqaa/theoz-staller-in-sin-sommarspelning-pa-furuviiksparken> (hämtad 2023-12-30).

Svenska Dagbladet/TT (2010). *Hel vargflock avlivad på djurpark*. Svenska Dagbladet. 9 januari.

<https://www.svd.se/a/c7906594-3181-343c-9377-2a150c6050dd/hel-vargflock-avlivad-pa-djurpark> (hämtad 2023-12-30).

Örstadius, K. och Sköld, J. (2023). *Skansen-Jonas bedrev privat handel med hotade arter*. Dagens Nyheter. 24 april.

<https://www.dn.se/sverige/skansen-jonas-bedrev-privat-handel-med-hotade-arter/>
(hämtad 2023-12-30)

TV- och filmmaterial

Cowperthwaite, G. (regissör) och Oteyza, M. V. (producent) (2013). *Blackfish* [Dokumentärfilm]. Magnolia Pictures.

Kalla fakta (2012). *Kalla fakta granskar Parken Zoo*. [TV-program].

Bilaga 1 - Analyserade artiklar

A1:

Rubrik: Orsa rovdjurspark stängs - har gått med förluster

Publicerad: 11 januari 2022, uppdaterad 12 januari 2022.

Text: Julia Selin

Tidning: Expressen

Länk: <https://www.expressen.se/nyheter/orsa-rovdjurspark-stangs-har-gatt-med-forluster/>

Hämtad: 12 december 2023

A2

Rubrik: Nu är vildsvinet tillbaka på Skånes djurpark

Publicerad: 25 juli 2022.

Text: Maria Rydhagen

Tidning: Expressen

Länk: <https://www.expressen.se/nyheter/nu-ar-vildsvinet-tillbaka-pa-skanes-djurpark/>

Hämtad: 12 december 2023

A3

Rubrik: Djurparkens vd: Den gick plötsligt till attack

Publicerad: 28 augusti 2022, uppdaterad 29 augusti 2022.

Text: Sofia Clason, Linda Bergh

Tidning: Expressen

Länk:

<https://www.expressen.se/nyheter/tidigare-anstalld-pa-olands-djurpark-sakerhetsbrister/>

Hämtad: 12 december 2023

A4

Rubrik: Skansenakvariet: Kungskobran Sir Vääs inte infångad

Publicerad: 23 oktober 2022.

Text: Malin Hansson

Tidning: Expressen

Länk: <https://www.expressen.se/nyheter/kungskobran-inte-infangad-haller-delvis-stangt/>

Hämtad: 12 december 2023

A5

Rubrik: Skansens ugglor har rymt

Publicerad: 22 november 2022.

Text: Adam Koskelainen

Tidning: Expressen

Länk: <https://www.expressen.se/nyheter/skansens-ugglor-har-rymt/>

Hämtad: 12 december 2023

A6

Rubrik: Fyra schimpanser skjutna - rymde från Furuviksparken

Publicerad: 14 december 2022, uppdaterad 15 december 2022.

Text: Thea Mossige-Norheim, Lisah Silfwer och Erik Göthlin

Tidning: Expressen

Länk: <https://www.expressen.se/nyheter/schimpans-pa-rymmen-fran-park/>

Hämtad: 12 december 2023

A7

Rubrik: Länsstyrelsen utreder Furuviksparken

Publicerad: 21 december 2022, uppdaterad 29 december 2022.

Text: Lou Mikko

Tidning: Expressen

Länk: <https://www.expressen.se/nyheter/lansstyrelsen-utreder-furuviksparken/>

Hämtad: 12 december 2023

A8

Rubrik: Så mycket starkare är en schimpans än en människa

Publicerad: 14 december 2022, uppdaterad 15 december 2022.

Text: Johan Nilsson

Tidning: Dagens Nyheter

Länk: <https://www.dn.se/sverige/sa-mycket-starkare-ar-en-schimpans-an-en-manniska/>

Hämtad: 12 december 2023

A9

Rubrik: Treåriga schimpansen Torsten sköts – experter kritiska

Publicerad: 20 december 2022.

Text: Hamilton Steiner

Tidning: Dagens Nyheter

Länk: <https://www.dn.se/sverige/trearige-schimpansen-torsten-skots-experter-kritiska/>

Hämtad: 12 december 2023

A10

Rubrik: Byborna om de döda schimpanserna: “Otroligt sorgligt”

Publicerad: 15 december 2022.

Text: Elizabeth Forsmark

Tidning: Gefle Dagblad

Länk: <https://www.gd.se/2022-12-15/byborna-om-de-doda-schimpanserna--otroligt-sorgligt>

Hämtad: 12 december 2023

A11

Rubrik: Maria-Magdalena, Tjobbe och Selma letar efter sina döda flockmedlemmar

Publicerad: 30 dec. 2022.

Text: Elizabeth Forsmark

Tidning: Gefle Dagblad

Länk:

<https://www.gd.se/2022-12-30/maria-magdalena-tjobbe-och-selma-letar-efter-sina-doda-flockmedlemmar>

Hämtad: 12 december 2023